

ANDREI
PLATONOV

Moscova cea fericită
•
Marea din adâncuri

Traducere din limba rusă
și note de Emil Iordache

POLIROM
2023

Andrei Platonov, *Sciastlivaia Moskva; Iuvenil'noe more*

© 2003, 2023 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Israel Davidovici Bograd (1899-1938), afiș din perioada sovietică (1938), detaliu

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

PLATONOV, ANDREI

Moscova cea fericită; Marea din adâncuri / Andrei Platonov; trad. din lb. rusă și note de Emil Iordache. –
Iași: Polirom, 2023

ISBN: 978-973-46-9288-0

I. Iordache, Emil (trad.; note)

821.161.1

Printed in ROMANIA

Cuprins

Moscova cea fericită	5
Marea din adîncuri (Marea tinereții)	141

În coridor se stinse lumina datorită venirii unui moment maxim al nopții și supravegherii economice a împuternicitului cu energia. Sartorius se sprijini cu capul de conducta rece de canalizare, pe care cîndva o îmbrățișase Moscova, și asculta cu pauze curgerea necurătenilor de la etajele superioare.

— Chiar că-i bine că tot pămîntul e mic: poți trăi pașnic pe el! spuse Komiaghin.

Musia-Moscova tăcea. În sfîrșit, bocăni picioarul ei de lemn. Sartorius pricepu că Moscova se așezase pe marginea patului.

— Komiaghin, oare chiar ai fost bolșevic? întrebă ea.

— De ce? N-am fost niciodată!

— Atunci de ce alergai cu făclia în nouă sute șaptesprezece, pe cînd eu de-abia creșteam?

— Era nevoie, răspunse Komiaghin. Cu atît mai mult, cu cît pe atunci nu era nici miliție, nici *Osodmil*. Locuitorii erau nevoiți să se apere singuri de toți dușmanii.

— Păi acolo unde trăiam eu cu tata, unde trăiai și tu, oamenii erau aproape cerșetori și mai toți flămînzeau... Toată averea tatălui meu făcea trei ruble, dar și pe ea trebuia s-o smulgi de pe trup și s-o scoți din pîntec. Ce păzeai voi, proștilor? Tu de ce fugeai cu făclia?

— Eram inspectorul detașamentelor de auto-apărare. Alergam să controlez santinelele. Cînd toate sînt puține, adică atunci cînd e sărăcie, ea trebuie apărută pentru că-i lucrul ce-l mai de preț, iar lingura de lemn pare de argint! Uite de ce!

— Și cine-a tras, încît în închisoare s-a stîrnit larmă?... Să nu mă minți!

— De ce te-aș minți? Adevărul e mai rău. A tras un derbedeu singuratic [clandestin], iar

la închisoare a fost un miting; acolo mîncarea era bună și nimeni nu pleca în libertate – a fost nevoie să fie scoși afară prin luptă. Și eu mîncam acolo ciorbă de varză, fiindcă aveam un gardian cunoscut.

Moscova se dezbracă mult timp, se smiorcăi și bocăni cu piciorul de lemn – pesemne se culca să doarmă pînă dimineață.

Înspăimîntat, Sartorius aștepta finalul ulterior. Prin coridor treceau din cînd în cînd locatarii, ducîndu-se la baia comună, dar nu se uitau la străinul acela din întuneric, fiind obișnuiți cu multe și diferite fenomene de neînțelese.

— Ești ca un orb într-o tufă de urzici, spuse Moscova dincolo de ușă. Nu te culca lîngă mine! E o porcărie!

— Scîrții, picior de lemn ce ești! o puse răbdător la punct Komiaghin. Nu cunoști viața noastră extremă...

— Ba o cunosc. Ar trebui să te omor, asta-i viața.

— Ai răbdare, n-am dus nici o treabă pînă la capăt, nu mi-am terminat de gîndit cele mai importante gînduri...

— Nici n-ai să apuci, că doar îmbătrînești... Ce mai speri?

Komiaghin îi comunică modest că speră să cîștige la loteria împrumuturilor cîteva mii de ruble și atunci își va duce gîndurile pînă la capăt și va termina toate treburile începute.

— Dar asta poate să nu fie prea curînd! îi spuse Moscova cu tristețe.

— Dacă ar fi cu un ceas înainte de moarte și tot mi-ar ajunge! hotărî Komiaghin. Oricum, chiar dacă n-am să cîștig, chiar dacă n-am să-mi fac viața normală, am hotărît că, de îndată ce-mi simt moartea naturală, mă apuc de

toate treburile, le termin și le chibzuiesc pe toate – și asta într-o zi și o noapte, nu-mi trebuie mai mult. Chiar și într-un ceas poți să le vii de hac tuturor problemelor!... În viață nu există nimic deosebit – m-am gândit special la ea și am observat asta foarte corect. Doar numai ți se pare că trebuie să trăiești o sută de ani și de-abia îți ajunge timpul pentru toate problemele! Nu-i corect deloc! Poți trăi degeaba vreo patruzeci de ani, iar apoi, cu un ceas înainte de mormînt, să împlinești iute și frumușel toată menirea pentru care te-ai născut!...

Cei doi nu mai vorbiră. Judecînd după zgomote, Komiaghin se culcă pe dușumea și oftă mult timp din cauza regretului că timpul se scurge, iar treburile lui rămîn pe loc. Sartorius stătea cuprins de deprimare, neavînd nici o soluție. Auzi cum cineva încuie ușa de la intrare și se duse ultimul la culcare în camera lui. Dar lui Sartorius nu-i era frică să rămînă toată noaptea în întunericul coridorului; aștepta, sperînd că, poate, Komiaghin va muri curînd iar el va intra în cameră și va rămîne cu Moscova. Nu dormea și stătea în așteptare, urmărind în liniștea întunericului cum se perindă treptat timpul nopții, plin de evenimente. Dincolo de cea de-a treia ușă, numărînd de la conducta de canalizare, începură zgomotele legitime ale împreunării; rezervorul de pe perete al toaletei pustii pufnea aer, cînd mai tare, cînd mai slab, marcînd funcționarea unei viguroase rețele de alimentare cu apă; departe, la capătul coridorului, un locatar singur începu să țipe de cîteva ori în spaima visului, dar n-avea cine să-l consoleze și el se consola din proprie inițiativă; în camera din dreptul ușii lui Komiaghin cineva, trezindu-se dinadins,

se ruga în șoaptă lui Dumnezeu: „Pomenește-mă, Doamne, în împărăția ta, căci și eu te pomenesc pe tine – dă-mi ceva efectiv, rogu-te!” Celelalte camere de pe coridor își aveau și ele evenimentele lor, mărunte, dar neîncetate și necesare, așa că noaptea era la fel de ticsită de viață și activitate ca și ziua. Sartorius asculta și își dădea seama cât era de sărac, posedînd doar un trup, închis din toate părțile: Moscova și Komiaghin dormeau îndărătul ușii; inima lor bătea îmblînzită și prin coridor se auzea răsufierea generală, tihnită, de parcă fiecare ar fi avut binele în pieptul lui.

Sartorius lîncezea. Bătu precaut în ușă ca să se trezească cineva și să se întîmple ceva. Simțitoare, Moscova începu să se foiască și îl strigă pe Komiaghin. Acesta îi răspunse iritat că n-are rost să-l strige noaptea, cînd nici ziua n-are nici un folos de pe urma lui.

— Verifică-ți obligațiile, spuse Moscova. Aprinde lumina.

— De ce? se sperie Komiaghin.

— Poate că ai cîștigat... Dacă ai cîștigat, începi să trăiești cum se cuvine, dacă tu – te întinzi și mori. Numai tu ești așa în Uniunea Sovietică, cum de nu ți-e rușine!

Cu efort, Komiaghin își adună în cap gîndurile slăbite.

— Nu mai pot eu de Uniunea Sovietică! Uniunea Sovietică! Toți bîguie acum despre Uniune, iar eu trăiesc în ea ca la sînul căldurii...

— Ai trăit destul, mori eroic! îi propuse cu insistență Moscova, ca o persoană malițioasă.

Komiaghin cugeta: într-adevăr, n-ar fi nimic deosebit dacă ar muri – mii de miliarde de suflete au îndurat moartea și nimeni nu s-a întors să se plîngă. Dar pesemne că viața îl încătușa încă

cu oasele năpădite de carne și cu rețeaua de vene – prea trainică și obișnuită era rezistența mecanică a propriei ființe. Se tîrî în genunchi spre arhivele sale nepuse în ordine și începu să răsfoiască obligațiile, iar Moscova îi citea lista seriilor cîștigătoare din culegerea Comisariatului Poporului pentru Finanțe. Găsi un cîștig doar de zece ruble, însă, deoarece Komiaghin nu avea decît un sfert din obligația aceea norocoasă, i se cuvenea un profit curat de două ruble și jumătate: viața îi sporea doar cu puțin, iar totalul ei iarăși nu putea fi tras fără pierderi.

— Ce-o să te faci acum? întrebă Moscova.

— Am să mor, acceptă Komiaghin. N-o să mai fiu nevoit să trăiesc. Să duci mîine chitanțierul de amenzi la sectorul de miliție, din procente o să-ți revină vreo cinci ruble, să ai ce mânca după moartea mea.

Apoi Komiaghin se întinse pe ceva și tăcu.

Curînd, Moscova îi șopti iarăși o întrebare:

— Ei, cum e, Komiaghin? Îi spunea pe numele de familie, ca unui străin. Iar dormi și pe urmă ai să te trezești?

— Nu prea cred, îi răspunse Komiaghin, am început acum să mă gîndesc. Dacă aș fi lucrat la *Osodmîl* vreo zece ani, m-aș fi învățat să bag disciplina în popor și apoi aș fi putut să fiu Cenghis-han.

— Termină discuția! se supără Moscova. Aventurierule! Furi timpul statului!

— Nu, o contrazise Komiaghin și rosti cu tandrețe: Musia, alintă-mă și așa o să-mi dau duhul mai iute, dimineață am să fiu înger, am să mor.

— Las' că te alint eu! îi răspunse Moscova cu voce tare. Dacă nu crăpi, te calc cu piciorul de lemn!

— Bine, gata, gata! Se zice că înainte de moarte trebuie să-ți amintești toată viața – tu nu ocări, iar eu am să-mi amintesc urgent.

Se făcu tăcere, timp în care prin mintea lui Komiaghin se perindau îndelungații ani ai existenței lui.

— Ți-ai amintit? îl grăbi curînd Moscova.

— N-am ce să-mi amintesc, spuse Komiaghin. Numai anotimpurile: toamna, iarna, primăvara, vara, pe urmă iar toamna, iarna... În nouă sute unsprezece și nouă sute douăzeci și cinci, vara a fost fierbinte, iar iarna goală, fără zăpadă, în nouă sute șaisprezece, dimpotrivă, ploile au adus inundații, în nouă sute șaptesprezece toamna a fost lungă, uscată și potrivită pentru revoluție... Mi-amintesc de parcă s-ar întâmpla acum!

— Dar ai iubit multe femei, Komiaghin, asta pesemne a fost norocul tău.

— Ce noroc vrei să găsești la unul ca mine! N-a fost noroc, ci sărăcia unei pofte neînfrîinate! Dragostea e întotdeauna o nevoie amară și nimic mai mult.

— Dar nu ești prost deloc, Komiaghin!

— Și așa, și așa, acceptă Komiaghin.

— Ajunge, spuse Moscova răspicat.

— Ajunge, spuse și Komiaghin, tot răspicat.

Tăcură din nou, de data asta pentru mult timp. Sartorius aștepta cu nerăbdare la ușa locuinței moartea lui Komiaghin ca să intre. Simțea că ochii încep să-l doară din pricina întunericului și a chinului prelung al inimii.

În sfîrșit, Komiaghin o rugă pe Musia să-i acopere bine capul cu pătura și să lege pătura mai jos cu o funie, ca să nu alunece. Moscova coborî din pat cu piciorul de lemn și îl înfășură cum trebuie, apoi se culcă la loc, oftînd.